

ELOSTIRION

LONG WAS THE WAY THAT FATE THEM BORE

Om mindre än en månad, den 2 september, är det 50 år sedan vår käre professor gick ur tiden. Ett halvt sekel! Han hann få uppleva tillkomsten av tolkiensällskap över hela världen, men kunde han tänka sig att de skulle leva och blomstra så länge och så frejdigt som de faktiskt har gjort? Bokgillet hedrar hans minne och gärning genom ett riksmöte den andra dagen i september.

Grå Rådet och ämbetena har ingenting att meddela inbyggarna i detta nummer av Elostirion vilket är bra, annars hade det kanske inte blivit plats kvar för del 2 av Bakte Bönrots artikel om att översätta *The Lord of the Rings*.

Sommaren har bjudit på flera festligheter, som alla verkar ha besökts av vår blöta delegation (Hjortrongull och Ar-Pharazôn). Skrivaren hade själv gärna följt med men fick nöja sig med utgårdarrangemang.

Ambassader hölls, med klyftiga inbjudningar till årets HöstgilleN. Glöm inte att sista anmälningssdag för det onda respektive goda höstgillet är 15 september!

Ruby Gamgee

HÄNDELSER I RIKET

Ovanligt nog finns inte mycket att rapportera om timade händelser i riket. Bokgilletts riksmöte 28 maj hade bara en deltagare, om man inte räknar karporna i dammen i Botaniska. Jo, Bakte kom förbi alldeles på slutet.

Ljusefesten i juni blev inte av på grund av för få anmälda, men Högsommarfesten hos Azruzagar och Cinnolwë blev enligt hörsägen tydligen mycket lyckad.

Ruby Gamgee

HÄNDELSER UTANFÖR RIKET

Nördparad med mera

Den 27 maj var en händelserik dag. I Forodrim hölls det Majbankett (se nedan) medan man i Göteborg kunde shoppa kostymer på Stads-teatern (det var bara hattar kvar när Skrivaren tog en hastig flukt) alldeles innan årets Nördparad avgick från Götaplatsen. Bra väder den här gången men av mithlonditer syntes bara Baranor (kamera), Elettaria (endast tillfälligt) och

Minas Ithil HGXXXII

anmalan@mithlond.se senast 15/9, pris

Minas Morgul HXXXXIII

520 kr, ange vilket HG du vill besöka

Shauqra (Anakin). Er Skrivare bar gul väst och försökte valla de tågande till Domkyrkoplan där det åter vankades dräkttävling och kaffe.

Eurocon

Uppsala stod värd för nästa utgårdas begivenhet 8–11 juni: science fiction-kongressen Konflikt, årets upplaga av den pan-europeiska kongressen Eurocon.

Universitetshusets foajé.

Kongresslokalen var mycket storslagen: universitetshuset som ligger granne med Uppsala domkyrka. Huset byggdes på 1800-talet och är k-märkt vilket bl.a. betyder att kanelbullar är totalförbjudna i lokalerna, då socker förstör golvmosaiken. Det enda rummet där förtäring tilläts var volontärernas håla och den var välbesökt! Det var också den enda del av kongressen jag såg. Men det var många tolkienister där, t.o.m. vår egen Esterinel som deltog i live-sändningar med Fantasykanalen.

But wait, there's more! Men det får Tar-Palantir och Ar-Pharazôn berätta om...

Ruby Gamgee

FORODRIMS MAJBANKETT, EN DUBBELFEST I MINAS TIRITH

På vägen till Minas Tirith stoppades hela festtåget av Oden som barskt ville ha ihjäl hela sällskapet då vi tydligen hade råkat klampa in i Asgård. Han blev dock övertygad av några valkyrior att OM vi kunde svara rätt på några kluriga frågor så skulle vi släppas över Bifrost. Sällskapet lyckades med gemensamma krafter svara rätt och Heimdall styrde om Bifrost till "rätt" Midgård, ur vår sagotolkningens synvinkel. Boromir syntes tydligen på andra sidan, så vi visste att vi skulle hamna rätt då det var hans heroiska död som skulle äras. Dessutom förvarades det samtidigt i Minas Tirith Midgård's båda återstående palantírer som nu renats av Kung Aragorn och bara visar undersköna ting från Midgård's alla hörn. Dessa båda skäl var grunden för Dubbelfesten.

Dubbelambassad i Minas Tirith

Mithlonds ambassad kallades fram och jag blev grundligt kontrollerad av tvenne hillebard-beväpnade vakter samt Ingwë med svärd. Då jag släpptes fram presenterade jag mig som Tar-Palantir och lovade att jag inte skulle ta några palantírer. Tvärtom kunde jag hälsa från Mithlonds rättrådiga Regent Belewien, åyno bjuda in till de två Höstgillena (i synnerhet det goda) samt lämna över en gåva i form av en vit lysande mithlonda palantír i vilken man kan, om man skådar djupt, se Belewien vinka.

Därefter kallades ytterligare en ambassad fram, även den från Mithlond, vilket mycket förbryllade Ceremonimästaren och Rådet. Då det var Häxmästaren som nu tågade fram blev kontrollen återigen rigorös. Han släpptes dock fram till Rådet och kunde förtydliga att om man verkligen ville ha en bra fest på Höstgillet så var det Minas Morgul som gällde.

Under banketten skälades som alltid för alla tänkbara folkslag och gillen. Mithlond höjde en bägare för Mithlonds Förste Hedersinbyggare, Fursten av Forodrim, Merry, som ju tyvärr läm-

nat oss i tiden mellan Novemberbanketten (hans 88:e bankett) och Majbanketten.

Stormästaren av Aftonstjärnans Orden delade ut två Väktare av Aftonstjärnan till vardera Mithlonds Nimrodel och Haleth, bl.a. för en exceptionell arbetsinsats på föregående bankett. Då de inte var närvarande vid detta tillfälle tog Häxx emot dem å deras vägnar.

Flera, både gamla och nya, forodrimiter pratade om att det skulle vara väldigt trevligt med ett besök i Mithlond i höst, så jag hoppas på ett välbesökt Höstgille... TVÅ välbesökta Höstgillen.

Vid pennan, Mithlonds Utrikeskansler

Tar-Palantir

RAPPORT FRÅN MIDGÅRDS FYLKINGS 49-ÅRSFEST

I början av sommaren firade Midgårds Fylking sitt 7x7-års jubel. En tapper skara bestående av Hjortrongull och undertecknad hade sökt sig till det utgådda Uppsala för att i en mindre park möta upp med andra jubileumsbesökare. I vår väntan på de fyra (!) inhyrda jättemumakilerna som skulle ta oss till festplatsen en dryg timme bort passade vi på att hälsa på nya och gamla bekanta samt konsumera några av de humleprodukter som medbringats. Efter ett tag kom de stora mumakilerna (de var sjukligt gula) och resan till festen tog sin början under mycket gamman.

Till slut anlände vi till Årans hus. Utanför fanns flera tält uppställda där det bjöds på generösa mängder mat och dryck. Vi vandrade runt, åt och drack samt guidades runt i grupper i det imponerande muséet som berättade om Midgårds Fylkings historia. Efter lång väntan var det så dags för bankett! Om denna kan vi tyvärr inte yttra oss. Mithlond framförde ambassad, så även Angmar och Bri. När kvällen var slut för vi trötta men glada tillbaka till vårt härbärge med samma gula mumakiler som vi anlant i, förvissade om att vi inte skall vänta 7x7 år med nästa besök hos Midgårds Fylking.

Ar-Pharazôn

BOKSKOGEN 2023

Ny sista helg i juli och ny Bokskog. Den massiva mithlondiska kontingenten av Hjortrongull och undertecknad lämnade hamnarna vid lunchtid på torsdagen för att få en lugn resa ner samt, viktigare, få en bra sovplats. Väl framme tidig eftermiddag, efter att ha bunkrat föda på den närbelägna östmidgådda matutskänkningsenheten, anlände vi så till det som i utgård går under namnet Aggarpsgården. På plats mötte vi idel bekanta ansikten. Gothmog och Vanimeldë, Aragorn och Ulfang, Thorin, Elin och Sofia etc. Kort sagt gräddan.

Nu saknas bara moset... (alla bilder: AP)

Vi möttes även av ett tämligen ofullständigt tält vars färdigställande blivit avbrutet av viktigare saker, som öl. När så Hjortrongull och Vanimeldë strax därefter åkte för att hämta middagen för kommande dagars festligheter beslutade sig den övriga församlingen för att färdigställa tälten på det att himlen inte skulle falla ner över våra huvuden. Då det var torsdag, och denna dag inte ställer några andra förpliktelser på besökarna, ägnades sedan resten av kvällen åt att konsumera mat och dryck i generösa mängder samt uppdatera sig om vad som hänt sedan sist. Och det var mycket gamman.

Much rejoicing.

Dagen därpå öppnade Bokskogen officiellt med inskrivning och fredagsbar. Det var också denna dag som lejonparten av gästerna anlände, och vilka gäster sen! Fëanor var där, och Tindomiél, och t.o.m. Merry från Midgårds Fylking. Personligen måste ju undertecknad dock säga att största överraskningen var ingen mindre än Frodo, en av besökarna på HGI, som inte varit i Bokskogen på över ett decennium. Det kan inte bli bättre än så. Inalles var det strax över 30 firare som sökt sig till den angoritiska myllan.

Det här ser mer ut som en gran- än bokskog!

Efter inskrivning och utdelande av bokskogsband var det dags för ambassader och ceremonier. Mithlonds representation böjd in till årets Höstgille (-n/red.anm./). I samband med detta överräcktes en god gåva i form av en glasburk till brädden fylld med tryfflar. Den onda gåvan

som överräcktes var mer abstrakt och bestod av att vi inte lämnade över någon innehållsförteckning! Laktos, veganskt eller gluten? Ingen som vet! Det ryktas om att någon delinkvent vid uttåget smugglade fram en kopia av innehållsförteckningen men det är givetvis bara gott förtal.

Nu var det äntligen dags att byta om för fredagens bar, vars tema i år var det utgårdade begreppet "Charter". Och det var många t-shirt med ordet Gondorré, fruktiga drinkar och mystisk musik.

Sun Trips mumakil nr 17 står DÄR borta.

Lördag morgon infann sig snabbare än önskat men en flaska bubbel löste de värsta efterdyningarna efter fredagens bar och det var bara att masa sig upp igen för dagens första aktivitet som bestod i att hitta en bra plats att "vila" föredrag på.

Efter att ha planterat den númeranska akterdelen i en för ändamålet välformad möbel och öppnat något att svalka törsten med avnjöts så dagens föredrag. Merry från Midgårds Fylking höll ett svepande föredrag om huruvida Sjösala hade en förebild i utgård. Det visade sig inte finnas bevis för en specifik plats men flera olika underlag för att så mycket väl skulle kunna vara fallet. Därefter höll Pippin från Bri ett föredrag om vikingaskepp och resor (tror jag, den briska

dialekten harmoniserar inte helt med de kungliga hörselinstrumenten). Slutligen höll Forodrimms egen Brethil ett roligt föredrag om Star Trek och ST-fandom. Mycket uppskattat.

Angmar lever!

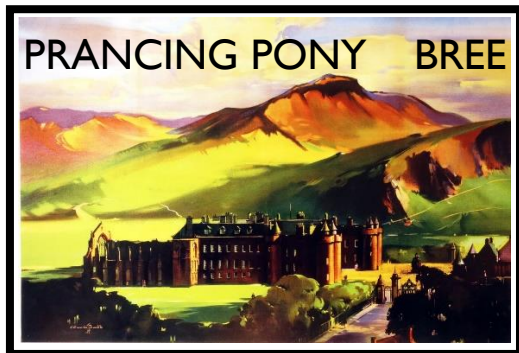
Ingen rast ingen ro så strax därpå var det tid för poängpromenad. Aragorn är en värdig efterträdare till Arawn och allt som undertecknads lag, som även bestod av Merry och Brethil, kunde göra var att se sig besegrade via utslagsfråga. Detta efter att ha övertänkt flera av svaren. Annars hade vi givetvis vunnit. I slutänden betydde inte detta något då vinnande Bri-lag utsåg Brethil till årets Bokskogsdrottning.

Bokskogs- eller Borgdrottning?

Banketten som följde var mycket trevlig och det var perfekt antal platser vid det L-formade bankettbordet, alla var verkligen med! Vid bankettens slut tändes ljusen och samtalen mellan gamla och nya vänner fortsatte långt in på natten innan det var dags för lite sömn innan avskeden på söndagen och resan hem. Längtan till nästa Bokskog är redan stor.

HKH korrespondenten *Ar-Pharazôn*

ATT ÖVERSÄTTA TOLKIEN, DEL 2

I den här texten försöker jag förklara varför jag tycker att det behövs ännu en översättning av Tolkiens ringsaga och vad jag egentligen försöker uppnå. I första delen, i förra numret av ET, resonerade jag kring varför det överhuvudtaget är viktigt att kunna läsa verket på svenska, när de flesta svenskar ju är ganska bra på engelska. Vidare sammanfattade jag problemen med den gamla översättningen, av Åke Ohlmarks. Denna andra och sista del går naturligt nog vidare med att ta en kritisk titt på nyöversättningen.

Den färglöse Andersson

Över så till Erik Anderssons och Lotta Olssons översättning (Olsson tolkade dikterna), som gjordes 2004–2005. Delvis kom den till just för att bristerna i den första översättningen blivit allt mer kända och svenska Tolkienvänner länge hade krävt en nyöversättning. Så varför tycker jag inte att den heller duger? Ja, låt oss först och främst konstatera att Anderssons översättning är på en helt annan nivå av detaljtrogenhet. Miss-tagen och missförstånden är väldigt få, och

utbroderingar av ohlmarkskt snitt förekommer i princip inte. Problemet är snarare det motsatta: Andersson tonar ner och slätar ut, han målar med en mindre färgrik palett än Tolkien. Man får känslan av att Ohlmarks ande har svävat över Andersson hela tiden som ett varnande exempel.

Erik Andersson på Bokmässan 2022. (Bild: Ruby)

Den här typen av översättningskritik blir ju till sin natur mer av tycke och smak än de mer uppenbara ohlmarkska grodorna. Men det jag tycker att Andersson gjort sig skyldig till är bland annat: att tona ner skillnaderna mellan originalets olika språkstilar; att nästan helt ta bort allt talspråk och all individuell prägel ur dialogerna; att ofta välja det mest idiomatiska och "vanliga" sättet att formulera något på svenska, även när Tolkien ingalunda har gjort detsamma på engelska; och att förenkla mer komplicerade formuleringar och skala bort "överflödiga" adjektiv. De många grepp jag beskrev i föregående nummer, som Tolkien använt för att bygga upp stämningar, lyser bara högst bristfälligt igenom i den svenska texten. Och Tolkiens minutiöst noggranna ordval, där han valt precis den synonym som bäst väcker de önskade associationerna, tycks ha ersatts av ett rutinmässigt väljande av första föreslagna översättning ur ordboken. Sakinnehållet har överförts korrekt, men mycket av det lyriska i Tolkiens språk har gått förlorat. Det är nog ingen slump, tänker jag, att Andersson ville ha

någon annan till att översätta dikterna, att han inte ansåg sig klara poesin själv.

Den här typen av förändringar mot originalet är svåra att exemplifiera, för sedda var för sig blir de alla till bagateller. Men när nedtoningen genomförts mer eller mindre konsekvent genom hela texten gör det ändå en mycket stor skillnad på helheten. Anderssons *Ringarnas herre* innehåller samma information som *The Lord of the Rings*, men den väver inte samma förtrollning. Jag tar ändå några exempel nedan, för att åtminstone ge en känsla av vad det är jag pratar om.

'That animal can nearly talk,' he said, 'and would talk, if he stayed here much longer. He gave me a look as plain as Mr. Pippin could speak it: if you don't let me go with you, Sam, I'll follow on my own.'

»Han kan nästan tala«, sade han, »och skulle göra det om han fick stanna här ett tag till. Hans blick var lika entydig som Pippins ord: om du inte tar mig med, Sam, tänker jag följa efter er.«

Detta är ett tydligt exempel på hur illa det kan bli när Andersson väljer att inte tillämpa någon talspråkighet i dialogerna. "Hans blick var lika entydig som Pippins ord" – så uttrycker sig väl ändå inte Sam Gamgi? Dessutom har Andersson här trollat bort det hövliga tilltalet *Mr. Pippin*. I originalet är det engelska klassamhället ständigt närvarande: Sam är Frodos tjänare och lägre i rang än även de övriga hobbitarna, även om han också är (och mer och mer blir) en nära vän.

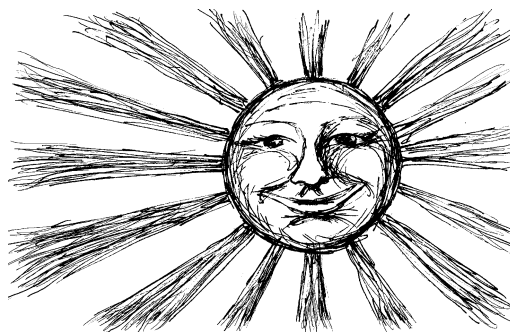
Down the centre stalked a double line of towering pillars. They were carved like boles of mighty trees whose boughs upheld the roof with a branching tracery of stone. Their stems were smooth and black, but a red glow was darkly mirrored in their sides.

I mitten stod pelare i dubbla rader. De var formade till stammar av väldiga träd, som höll uppe taket med sitt täta grenverk. Stenbarken var slät och svart, men ett rött eldsken speglades på sidorna.

Utan att egentligen sticka ut vid en första anblick visar detta stycke ändå tydligt hur Andersson tar bort och förenklar. I första meningen har *stalked* förenklats till bara ”stod” och *towering* har inte översatts alls. I andra meningen har *with a branching tracery of stone* i princip utelämnats, även om ”sitt täta grenverk” i stället för bara ”sina grenar” förmodligen är ett försök att fånga i alla fall lite av betydelsen. I sista meningen slutligen har *darkly* lämnats helt oöversatt.

Night slowly passed. The sun rose. The hobbits rose rather later. Morning went on.

Natten förflöt sakta. Solen gick upp. Hobbitarna steg upp något senare. Förmiddagen förflöt.

Det jag menar att Andersson missar här är tre saker. För det första betyder *rather later* här ungefär ”ganska mycket senare”, vilket inte fångas av hans svagare ”något senare”. Han gör ett ordval som tar bort Tolkiens mildt humoristiska antydning om sju sovande hobbitar dagen efter en brakfast. För det andra gör Tolkien en liten ordlek genom att använda samma ord, *rose*, både om solen och om hobbitarna. Det är ingen stor sak, men det ger en viss stuns i meningen och bidrar till den lite kåserande tonen. Andersson missar kopplingen mellan de båda *rose*. För det tredje använder Andersson samma ”förflöt” om förmiddagen som om natten, trots att originalet har olika ord. Detta är inte någon tillbakasyftning med komisk effekt,

utan bara en (förmodligen oavsiktlig) upprepning som inte tillför något utan tvärtom känns lite störande.

And it was said that ever after, if any man looked in that Stone, unless he had a great strength of will to turn it to other purpose, he saw only two aged hands withering in flame.

Och det sades att om man tittade i den stenen efteråt så såg man bara två åldriga händer som förtärdes av eld, om man inte med en väldig viljeanstängning förmådde nyttja den i något annat syfte.

Här har Andersson översatt sakinnehållet i princip komplett och korrekt, bortsett kanske från att ”efteråt” är en liten försvagning av *ever after*. Men ändå har hans mening inte alls samma klang och lyster som Tolkiens. Problemet är att han har skrivit om så att de två händerna som brinner inte längre kommer sist i meningen. Det är där de måste komma, meningen bygger helt upp mot denna retoriska kulmen. Ja, hela stycket förresten, om man läser det i sin kontext. Anderssons version blir felbalanserad; meningen är inte längre ett dramatiskt skeende återberättat av en skicklig sagoberättare, utan mer ett torrt konstaterande av faktum.

Så där! Nu vet ni varför jag tycker att det behövs en översättning till. Och nu vet ni, om ni inte visste det innan, precis hur insnöad jag är på det här ämnet. Jag har trillat så djupt ner i detta kaninhål till specialintresse att jag nog aldrig hittar upp igen. Återstår inget annat än att löpa linan ut. *I have something to do before the end*, som Sam uttryckte det, och *I must see it through*. Bara en bok kvar nu!

Bactrianus Bönrot

<http://tolkien.mbor.se>, för fler jämförelser mellan Baktens och Ohlmarks översättningar

NOTISER

Sauron populär bland zoologer

Ännu fler djur har givits namn från Midgård. Den här gången är det en grupp amerikanska

fjärilar som har döpts till Saurona, eftersom deras orange vingar med svarta ringar påminner om Saurons allseende öga. Andra djur som begåvats med Saurons namn är en dinosaurie, en groda och en dyngbagge. (No comments.)

<https://www.nhm.ac.uk/discover/news/2023/may/new-group-butterflies-named-after-lord-of-the-rings-villain-sauron.html>

Oxonmoot 50 år

The Tolkien Society i Oxford firar i år sitt 50:e Oxonmoot. Med anledning av detta, och att det är 50 år sedan Professorn dog, finns det möjlighet att delta i online-aktiviteter under kongressen. Om man inte gör som Arawn och åker dit i egen hög person.

<https://www.tolkiensociety.org/events/oxonmoot-2023/>

Tolkien og det mytiske Jylland

I denna bok redogör Casper Clemmensen för Tolkiens forskning om Beowulfkvädet och dess historiska bakgrund, samt hur detta påverkade hans liv och gärning. Den ger även en genomgång av Danmarks tidighistoria och hur jyska frihetssträvare lämnade danernas tyranni för att kolonisera Kent på 400-talet e.Kr.

<https://www.historie-online.dk/boger/tolkien-og-det-mytiske-jylland>

Fler brev!

I november släpps en utökad version av referensverket *The Letters of JRR Tolkien*, enligt utsago med hela 150 tidigare ej publicerade brev. Man kan säga att detta är the director's cut då originalutgåvan bantades ner till en "utgivningsbar" längd. Nu blir det mer översättningsjobb för Beregon, alltså!

<https://www.tolkiensociety.org/2023/06/expanded-edition-of-the-letters-of-j-r-r-tolkien-to-be-published/>

Fler tolkienfilmer?

Spelbolaget Embracer förvärvade Middle-earth Enterprises förra året och har börjat planera nya filmer och spel baserade på *LotR*.

<https://embracer.com/releases/embracer-groups-middle-earth-enterprises-och-new-line-cinema-samarbetar-for-att-ytterligare-utforska-filmmojligheter-for-sagan-om-ringen-och-hobbit/?lang=sv>

KALENDARIUM

2/9 – Bokgilletts riksmöte med anledning av Tolkiens död för 50 år sedan

20/9 – Club Cosmos novelltävling, deadline

6-8/10 – Höstgille XXXII & XXXIII

10-12/11 – Bri firar 27 år

Elostirion är Mithlonds, Göteborgs Tolkiensällskaps, tidning. Elostirion är gråalviska och betyder "stjärnvakt".

Ansvarig utgivare: Mithlonds Regent, Belewien (J Franzén). Redaktör: Ruby Gamgee (H Kiel). Korrektur: Bactrianus Bönrot (M Börjesson).

Adress Elostirion, c/o Helena Kiel, Persgatan 8A, 416 58 Göteborg. Email: et@mithlond.se

Detta nummer utgavs i augusti 2023 u.t.

Copyright © Elostirion, Grå Rådet och de enskilda upphovsmännen 1991–2023. Återgivning av text och bild i annan publikation tillåts ej utan upphovsmans medgivande.

Bilder i detta nummer: Iorlas, Merriwyn, Ioreth, Ar-Pharazôn, Ruby Gamgee.

Upplaga: i pdf-format på Mithlonds väv www.mithlond.se/medlem/mellon

Tryckta lösnummer kan köpas till självkostnadspris.

Prenumerationer löses direkt av Skrivaren.

Nästa nummer utkommer i november 2023.

Göteborg
om 400 år

Club Cosmos novelltävling

Sista inlämningsdag 20
september 2023

clubcosmos.net/competitions